

แนวทางการใช้ AI ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย โดยศึกษาเปรียบเทียบสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกา

Guidelines for Using AI Technology in Thailand's Judicial System with
Comparative Study of The People's Republic of China And The United States

ปิยะ ปะตังทา

Piya Patangta

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: parinya.teacha@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 27 มิถุนายน 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 17 กรกฎาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 30 สิงหาคม 2565

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มุ่งนำเสนอการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมภายใต้มุมมองกฎหมายเปรียบเทียบระหว่างกรณีของสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกาซึ่งระบบกฎหมายและระบอบการเมืองการปกครองที่แตกต่างกัน และเพื่อนำมาเป็นแนวทางประยุกต์ใช้ในประเทศไทย โดยสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ประกาศแผน “Next Generation AI Development” เพื่อเป็นผู้นำของโลกด้าน AI ภายในปี ค.ศ. 2020 โดยมียุทธศาสตร์นำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาส่งเสริมการพัฒนาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในทุกด้าน รวมทั้งในกระบวนการยุติธรรมโดยมีการนำ AI คลาวด์ (Cloud computing) และ Big Data รวมถึงเทคโนโลยีด้านการสื่อสารความเร็วสูง 5G มาใช้อย่างชัดเจนภายใต้หลักนิติธรรม (The Rule of Law) ส่วนสหรัฐอเมริกาก็มีการนำ AI มาช่วยงานของพนักงานสอบสวนในการลดภาระการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอาญาด้วยโดยใช้โปรแกรมปัญญาประดิษฐ์ ภายใต้แนวคิดเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายด้วยโปรแกรมตรวจและจำแนกบุคคล (Person Detection and Classification) ด้วยเทคโนโลยีการเรียนรู้อัตโนมัติด้วยการเลียนแบบการทำงานของโครงข่ายประสาทของมนุษย์ (Neural Network) ในการตรวจจับใบหน้าบุคคลและจำแนกบุคคลผ่านข้อมูลที่ได้จากกล้องวิดีโอในระยะใกล้และไกลผ่านการประมวลผลของ AI และ Algorithm ทำให้พนักงานสอบสวนสามารถตรวจจับผู้ต้องสงสัยในคดีอาญาได้สะดวกขึ้น สำหรับประเทศไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการนำเทคโนโลยีโปรแกรมอัจฉริยะมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ในการพัฒนาและติดตั้งระบบโปรแกรมอัจฉริยะเฝ้าระวังโจรปล้นร้านทองโดยระบบอาศัยการทำงานร่วมกัน

ระหว่างกล้องวงจรปิดและ Image Recognition ที่ช่วยรู้จำและแยกแยะบุคคลที่มีแนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรม

โดยสรุป สาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกา แม้อยู่ในบริบทของระบบกฎหมายและการเมืองที่แตกต่างกัน แต่ระบบกฎหมายและการเมืองไม่ได้เป็นข้อจำกัดในการนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น ประเทศไทย หากต้องการนำ AI มาใช้ ต้องพิจารณาผลดีผลเสียที่เกี่ยวข้องทุกด้าน เพราะแม้เทคโนโลยี AI มีศักยภาพในการแก้ปัญหาได้หลากหลายตามความต้องการของผู้ใช้งาน แต่เทคโนโลยีนี้มิใช่ยาที่มีสรรพคุณครอบจักรวาล จึงต้องกำหนดกรอบและมาตรการในการพัฒนาเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับหลักการสำคัญในการอำนวยความยุติธรรมให้ดีที่สุด เพื่อให้เกิดประโยชน์และการพัฒนาในกระบวนการยุติธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : กระบวนการยุติธรรม, เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

Abstract

This article aims to present the application of Artificial Intelligence (AI) technology in the judicial process under a comparative legal perspective between the cases of the People's Republic of China and the United States, where are different legal systems and political regimes, and to apply as a guideline for Thailand. The People's Republic of China has announced plans for "Next Generation AI Development" to become a world leader in AI by 2020. There is a strategy to use AI technology to promote the development of both the public and private sectors in all aspects including in the judicial process. AI Cloud computing, Big Data, and even 5G high-speed communication technology are clearly applied under the rule of law. For the United States, they has brought AI to helps investigators. AI is used to help reducing the burden of prevention and suppression of criminal crimes under the concept of increasing law enforcement efficiency with Personal Detection and Classification programs. With auto-learning technology, it imitated the work of a human neural network to detect human faces and identify people by recognizing from video cameras in the short and long distances through AI processing and Algorithm. This helps investigators detect suspects easier in criminal cases. For Thailand, the Royal Thai Police has introduced intelligent technology to support the operations of investigators. With the development and installation of an intelligent program to monitor gold shop robbers, the system relies on a collaboration between CCTV and Image Recognition to helps recognize and identify people prone to crime.

In summary, even in the different context of legal and political systems, the People's Republic of China and the United States are not a limitation in the use of intelligent technology to solve problems in the judicial process. If Thailand wants to use AI, it has to be considered both advantages and disadvantages in all aspects. It is true that AI technology has the potential to solve a variety of problems according to the needs of users, but this technology is not a drug for the whole universal properties.

Therefore, the framework and measures for technology development must be established in accordance with the principles of the best justice administration for the benefit and sustainable development in the justice system.

Keywords: judicial process, Artificial Intelligence, AI

บทนำ (Introduction)

กลยุทธ์ที่ทั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญพัฒนาเพื่อสร้างอำนาจความเป็นผู้นำในด้านต่างๆ แม้แต่ในกระบวนการยุติธรรมปรากฏการนำเทคโนโลยีอัจฉริยะนี้มาใช้เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยเหตุผลและความจำเป็นในหลายด้านประกอบกัน โดยทั่วไปกระบวนการยุติธรรมหลัก มักเริ่มต้นกระบวนการจากพนักงานสอบสวนหรือตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์หรือบังคับคดีซึ่งทำหน้าที่บังคับตามคำพิพากษาของศาลต่อไป โดยมักมีทนายความเป็นอีกหนึ่งตัวแสดงที่แทรกในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ตามที่แต่ละประเทศการวางบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมแตกต่างกันบ้าง ตามระบบกฎหมายและหลักการในกระบวนการยุติธรรม

พัฒนาการตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของแต่ละประเทศมีความก้าวหน้าแตกต่างกันไป โดยในบทความนี้จะศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกาเพื่อนำมาเป็นแนวทางประยุกต์ใช้ในประเทศไทย โดยทั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกามีบริบทการเมืองและระบบกฎหมายที่มีความแตกต่างกัน การเริ่มต้นของการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีประวัติการพัฒนา AI ไม่ได้ยาวนานเหมือนฝั่งสหรัฐอเมริกา แต่ในปัจจุบันเราปฏิเสธไม่ได้ว่าเทคโนโลยีที่มาจากจีนเป็นเทคโนโลยีที่มีความล้ำสมัย ภายใต้เบื้องหลังการพัฒนา AI ของจีน คือ Big Data (ชนกร นำรับพร, 2562) โดยมีการเริ่มโครงการ Big Data ตั้งแต่ก่อนปี ค.ศ. 2011 เป็นผลให้มีทรัพยากรที่พร้อมสำหรับการพัฒนา AI ขณะที่การพัฒนา AI ในประเทศอื่น แม้แต่สหรัฐอเมริกานั้นการพัฒนาระบบประมวลผล นอกจากนี้ สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ มีข้อได้เปรียบทางการเมืองภายในประเทศที่ทำให้สามารถรวบรวมข้อมูลขนาดใหญ่โดยเฉพาะข้อมูลพฤติกรรมของประชาชน ซึ่งในปี ค.ศ. 2014 โครงการ

เกี่ยวกับ Big Data สามารถดำเนินการได้สำเร็จตามแผนหลายโครงการ อาทิ Data Governance, IoT (Internet of Things), การวางโครงข่าย Network และการเชื่อมโยงข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ ส่งผลให้เริ่มมีโครงการ Data Analytics ที่ใช้ Machine Learning และ สร้าง AI ให้เกิดขึ้น ทั้งในองค์กรภาครัฐและเอกชน จนกระทั่ง ปี ค.ศ. 2014 รัฐบาลจีนได้เปิดเผยโครงการคะแนนความน่าเชื่อถือทางสังคม (Social Credit Scoring; “SCS”) ซึ่งเป็นโครงการที่ให้คะแนนความประพฤติของประชาชนชาวจีน (อสมากุลวานิชไชยนันท์, 2563) ในระยะแรกโครงการนี้จะนำมาใช้ระบบนี้เริ่มใช้ในเมืองหรงเฉิง มณฑลชานตง ทางภาคตะวันออกของจีนแล้ว โดยประชาชนจะได้รับคะแนน 1,000 คะแนน ซึ่งสามารถเพิ่มหรือลดได้ตามกิจกรรมที่ทำ เช่น จะถูกตัดคะแนนหากได้ใบสั่งเพราะทำผิดกฎจราจร หรือจะได้คะแนนเพิ่มหากให้ความช่วยเหลือครอบครัวที่ด้อยโอกาส เป็นต้น เพื่อการนี้มีการกำหนดให้มณฑลต้นแบบออกกฎหมายข้อบังคับที่ครอบคลุมให้การดำเนินการตามโครงการดังกล่าว (comprehensive regulations for implementing) ให้แล้วเสร็จภายในเดือนกันยายน ค.ศ. 2017 (BBC News Thailand, ออนไลน์) โครงการนี้ยังคงถูกตั้งคำถามเกี่ยวกับหลักนิติธรรม (The Rule of Law) ซึ่งถึงปัจจุบันยังไม่ปรากฏชัดว่าการจับตามองโดยโปรแกรมอัจฉริยะภายใต้โครงการนี้ได้ส่งผลให้การกระทำผิดกฎหมายลดลงคุ้มค่างับสิทธิส่วนบุคคลที่กระทบหรือไม่ ซึ่งจากสถิติอาชญากรรมในจีนโดยเฉพาะการฉ้อโกงและการลักทรัพย์อาจลดที่สูงขึ้นมาโดยตลอดอาจลดลงหากโครงการนี้ดำเนินการจนประสบความสำเร็จ

ส่วนด้านสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการมีประชาธิปไตยตลอดจนการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพอย่างเข้มข้นมีการออกวารวิพากษ์วิจารณ์โครงการคะแนนความน่าเชื่อถือทางสังคม (Social Credit Scoring; “SCS”) อย่างกว้างขวาง อาทิเช่น รองประธานาธิบดีไมค์ เพนซ์ของสหรัฐอเมริกาวิจารณ์แผนการของจีนในการใช้ระบบความน่าเชื่อถือทางสังคมว่า "กลุ่มผู้ปกครองจีนต้องการใช้ระบบสอดส่องพลเมืองของตนเองเพื่อมุ่งควบคุมชีวิตมนุษย์ในทุกด้าน ด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า คะแนนความน่าเชื่อถือทางสังคม (social credit score)" รองประธานาธิบดีสหรัฐฯ อ้างอิงถึงระบบสอดส่องควบคุมพลเมืองที่เรียกว่า Orwellian system ซึ่งเป็นระบบที่รัฐบาลพยายามเข้าไปควบคุมชีวิตทุกด้านของประชาชนแบบเดียวกับในนวนิยายขายดีของ จอร์จ ออร์เวลล์ เรื่อง 1984 ที่มีเนื้อหาเสียดสีระบอบการปกครองแบบเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จ โดยเนื้อเรื่องในนวนิยายกล่าวถึง รัฐโอสันเนียที่ตั้ง "กระทรวงแห่งความจริง" (Ministry of Truth) เพื่อสร้าง "ความจริงประดิษฐ์" ขึ้นมา และยังมีกฎหมายให้ประชาชนเปิดโทรศัพท์วันไว้ 24 ชั่วโมง เพื่อให้รัฐคอยสอดส่องพฤติกรรมผ่านซีซีทีวีแบบพิเศษ โดยคำขวัญที่ชาวโอสันเนียต้องจำให้ขึ้นใจคือ "Big Brother is watching you" อย่างไรก็ตาม ด้านสหรัฐอเมริกาก็มีการนำ AI มาช่วยงานของพนักงานสอบสวนในการลดภาระการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอาญาด้วยการติดตั้งกล้องวิดีโออย่างครอบคลุมเชื่อมต่อกับโปรแกรมปัญญาประดิษฐ์ให้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ภายใต้แนวคิดที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายเช่นกันด้วยโปรแกรมตรวจจับและจำแนกบุคคล (Person Detection and

Classification) ซึ่งประชาชนบางส่วนก็แสดงความคิดเห็นว่าการดำเนินการเช่นนี้กระทบความเป็นส่วนตัว ในกรณีที่บางครั้งประชาชนมีการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง หรือต้องการความเป็นส่วนตัวในหลาย กิจกรรม (Wall Street Journal, 2021) ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี AI ในปัจจุบันสหรัฐอเมริกายังคง เป็นผู้นำของโลก ด้วยปัจจัยความได้เปรียบที่เป็นประเทศแรกๆที่ริเริ่มด้าน AI ทั้งยังมีนักวิจัยมากกว่าจีน 24 เท่า และเป็นนักวิจัยที่มีประสบการณ์มากกว่านักวิจัยในจีน อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลศึกษาพบว่าใน สหรัฐอเมริกา ช่วงปลายปี ค.ศ. 1950 – 2000 ยังเน้นการพัฒนาระบบ Hardware และ Software โดย ไม่ได้มุ่งเน้นที่จะเก็บ Data แม้แต่ในปัจจุบันก็ยังคงมีประเด็นโต้เถียงเรื่องความเป็นส่วนตัว (Privacy) ในการ เก็บข้อมูล ในด้านหนึ่งการให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลอย่างเข้มข้นทำให้การพัฒนา ด้าน AI ของสหรัฐอเมริกายังไม่บรรลุผลเท่ากับที่สาธารณรัฐประชาชนจีนดำเนินการสำเร็จไปไกลกว่าแล้ว

บทความนี้จะได้นำเสนอการนำเทคโนโลยี AI มาใช้กับกระบวนการยุติธรรมหลักในมุมมอง กฎหมายเปรียบเทียบระหว่างกรณีของสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกาภายใต้ระบบกฎหมาย และระบอบการเมืองการปกครองที่แตกต่างกัน คาดหมายว่าบทความนี้จะสร้างมุมมองที่นำศึกษาและ นำไปสู่ความสนใจศึกษาต่อยอดให้กับนักกฎหมายและผู้สนใจในการพัฒนาองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับโลกาภิวัตน์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดรวมทั้งกระบวนการยุติธรรมทั่วโลกที่มีแนวโน้มในการนำ เทคโนโลยีมาใช้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆประเทศไทยจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องมาเยือนในเร็ววันนี้ได้ ไม่ว่าในทางใด

1. เหตุผลและความจำเป็นในการนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม

ภายหลังจากปี ค.ศ. 2009 เป็นช่วงที่ Big Data ได้รับความนิยมทั้งด้านวิจัยและด้านอุตสาหกรรม ส่งผลให้การพัฒนา AI ก้าวหน้าชัดเจน กล่าวคือ ปัจจุบันปัจจัยประการที่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีอัจฉริยะ มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม คือ ฐานข้อมูลสมัยใหม่ที่สามารถนำมาส่งเสริมการอำนวยความสะดวกได้ดี ยิ่งขึ้น เทคโนโลยีที่ช่วยรวบรวมข้อมูล อย่างไรก็ตาม ในการนำ AI มาใช้ในระบอบแรกย่อมมีการลงทุนและใช้ งบประมาณเป็นจำนวนมากในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงานในกระบวนการยุติธรรมของภาครัฐ ซึ่งการนำ AI มาใช้จำเป็นต้องมีการลงทุนใน 3 ส่วนหลัก ได้แก่ การลงทุนในฮาร์ดแวร์ การลงทุนใน ซอฟต์แวร์ และการลงทุนจัดเตรียมความรู้ให้ AI รวมทั้งแก่บุคลากรในองค์กร อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการนำ AI มาใช้งานระยะหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนของการทำงานแบบเก่ากับการทำงานแบบใหม่โดยใช้ AI ก็ จะทราบจุดคุ้มทุน (Breakeven Point) ของการดำเนินงาน ทั้งนี้ การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาทุนแรง ของบุคลากรในองค์กรอย่างเหมาะสมจะส่งผลต่อการเพิ่มคุณภาพชีวิตทั้งของบุคลากรและประชาชนได้รับ บริการที่ดีขึ้นอันอาจทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนเพิ่มขึ้นเช่นกัน

นอกจากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การพัฒนา AI เป็นไปอย่างรวดเร็ว แล้ว สถานการณ์การแพร่ระบาดของโคโรนาไวรัส (COVID-๑9) นำมาซึ่งสภาพบังคับที่การดำเนินงานต่างๆ

ทั่วโลก รวมทั้งในกระบวนการยุติธรรมของไทยก็มีความจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ เพื่อแก้ไขปัญหาการที่ต้องควบคุมการระบาดของโรค ลดการเดินทางของประชาชน และเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการต่อประชาชน อาทิเช่น มีการนำระบบโต้ตอบอัตโนมัติผ่านระบบ Chat bot, การยื่นฟ้องคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e- Litigation portal), ชำระค่าธรรมเนียมทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment), ระบบรับฟังการพิจารณาหรือไต่สวนคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Courtrooms), รับฟังการถ่ายทอดสดการพิจารณาคดี (Streaming), การให้บริการศาลปกครองผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ที่สื่อสารไร้สาย (Mobile application) เป็นต้น โดยทางการดำเนินกระบวนการยุติธรรมของศาลยุติธรรมมีการประกาศใช้ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาในศาลที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำหรือสถานที่กักขังในระหว่างที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease : COVID – 19) พ.ศ. 2563 ซึ่งมีการเปิดช่องทางให้ดำเนินกระบวนการยุติธรรมผ่านออนไลน์ และระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลฎีกาในคดีอาญาที่ศาลฎีกา โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. 2563 ส่วนด้านศาลปกครองนั้น เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2561 โดยกำหนดให้การดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับการฟ้อง การร้องสอด การเรียกบุคคล หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาเป็นคู่กรณีในคดี การดำเนินกระบวนการพิจารณา การรับฟังพยานหลักฐาน และการพิพากษาคดีปกครอง รวมทั้งการยื่นคำฟ้อง โดยส่งทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ สื่อดิจิทัลอื่นใด หรือโทรสาร และการดำเนินกระบวนการพิจารณา โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือระบบการประชุมทางจอภาพ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครองทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2562 จึงเป็นโอกาสในการที่การอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลปกครองระหว่างที่มีการระบาดของโรคดังกล่าวยังสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องเปิดให้มีทางเลือกแก่ประชาชนให้ได้รับความสะดวกยิ่งขึ้นตั้งแต่กระบวนการฟ้องคดีจนกระทั่งการฟังคำพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาล

ปัจจัยอีกประการที่สำคัญที่สร้างความจำเป็นในการนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ความปรารถนาของประชาชนที่จะเห็นการดำเนินการใดๆของรัฐรวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน อัยการ ศาล และราชทัณฑ์หรือบังคับคดีมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้และเป็นธรรม รวมทั้งมีการเรียกร้องต่อการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความให้มีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและคุ้มค่าในการใช้บริการของประชาชน ข้อเรียกร้องเหล่านี้ เป็นปัจจัยที่นำไปสู่การแสวงหาเครื่องมือใหม่ที่สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้มากที่สุด ซึ่งก็พบว่าเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI มีศักยภาพสูงที่สามารถช่วยให้คลี่คลายปัญหาต่างๆไปได้อย่างน่าพอใจ ภายใต้แนวคิดการใช้งานอย่างเหมาะสมภายใต้กรอบด้านจริยธรรมที่รัดกุม

2. ระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของสาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอเมริกาและประเทศไทย

2.1 ระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของสาธารณรัฐประชาชนจีน

ภายหลังจากที่สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ประกาศแผน “Next Generation AI Development” เพื่อเป็นผู้นำของโลกด้าน AI โดยมีระยะการพัฒนา 3 ระยะ นับตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2017 ระยะแรก ได้แก่ การทำให้อุตสาหกรรม AI ของจีนทัดเทียมประเทศชั้นนำของโลกภายในปี ค.ศ. 2020 ระยะที่สอง ได้แก่ การเป็นผู้นำโลกด้าน AI (ในบางสาขา) ภายในปี ค.ศ. 2025 และระยะที่สาม ได้แก่ การเป็นศูนย์กลางนวัตกรรม AI ภายในปี ค.ศ. 2020 เพื่อยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้มีการขยายการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ มาส่งเสริมการพัฒนาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในทุกด้าน (Logan Kugler,ออนไลน์) รวมทั้งในกระบวนการยุติธรรมมีการนำเทคโนโลยีขั้นสูง อาทิ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) คลาวด์ (Cloud computing) และ Big Data รวมถึงเทคโนโลยีด้านการสื่อสารความเร็วสูง 5G เป็นผลมาจากนโยบายการปฏิรูปประเทศและปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมของสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผู้นำประเทศได้กำหนดวิสัยทัศน์และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมไว้อย่างชัดเจนภายใต้หลักนิติธรรม (The Rule of Law) และคุ้มครองสิทธิของประชาชนโดยมีเป้าหมายว่าประชาชนต้องได้รับความยุติธรรม (สำนักงานศาลปกครอง, 2563)

ภายใต้ระบอบการเมืองการปกครองแบบสังคมนิยมลักษณะพิเศษเฉพาะของประเทศจีน ปรากฏพัฒนาการของระบบกฎหมายว่า ภายหลังปี ค.ศ. 1978 ที่จีนได้มีการฟื้นฟูระบบกฎหมาย จีนได้เริ่มพัฒนากฎหมาย หลายสาขาขึ้น โดยประเทศจีนจะแบ่งองค์กรที่ออกกฎหมายเป็น 2 ระดับ คือ ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ในระดับประเทศ การออกกฎหมายเพื่อผลักดันนโยบายและยุทธศาสตร์ของชาติ คือ สภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดในการตรากฎหมาย 7 ลักษณะ อันได้แก่ กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายอาญา กฎหมายปกครอง กฎหมายเศรษฐกิจ กฎหมายสังคม และกฎหมายวิธีพิจารณาความ ซึ่งกฎหมายเหล่านี้เป็นกฎหมายระดับสูงสุดที่มีผลใช้บังคับกับทั้งประเทศมีการตราเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน ส่วนกฎหมายระดับท้องถิ่นจะออกโดยสภาผู้แทนประชาชนระดับท้องถิ่น ซึ่งจะมีผลใช้บังคับภายในพื้นที่ของตนเท่านั้น ทั้งนี้ กฎหมายจีน ที่บัญญัติโดยสภาประชาชนแห่งชาติ (National People’s Congress: NPC) ซึ่งเป็นองค์กรทางการเมืองที่มีอำนาจสูงสุด จะแบ่งเป็น กฎหมายพื้นฐาน หรือ Basic Laws ซึ่งเป็นกฎหมายที่วางกฎเกณฑ์ในการบริหารองคาพยพของระบบกฎหมายประเทศ อาทิ กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง กฎหมายวิธีพิจารณาความ กับ กฎหมายทั่วไปที่ออกมากำกับเฉพาะเรื่อง เช่น กฎหมายประกันภัย กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายป้องกันการผูกขาด โดยกฎหมายระดับประเทศที่มีผลใช้บังคับผูกพันกับทั้งประเทศ แบ่งเป็นกฎหมายที่ตราโดยสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติ จากคณะรัฐมนตรีและกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ และที่น่าสนใจคือ คำ

วินิจฉัยข้อกฎหมายของศาลประชาชนสูงสุด ถือว่ามีผลบังคับใช้ถือเสมือนเป็นกฎหมายด้วย (ศรีณีย์ พิมพ์งามและ ปันณธร เชื้อนแก้ว, 2561) แม้ว่าจีนจะใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ (Civil Law) ศาลประชาชนสูงสุดของจีนยังมีอำนาจในการอุดช่องว่างของกฎหมายด้วย เพราะคำวินิจฉัยข้อกฎหมายหรือการตีความข้อกฎหมายของศาลประชาชนสูงสุด อันเกิดจากการที่ศาลประชาชนสูงสุดทำการอธิบายบทบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมหรือทำการอธิบายมาตรากฎหมายต่าง ๆ ให้ชัดเจนขึ้น แม้คำวินิจฉัยหรือการตีความนี้จะไม่มีความเป็นกฎหมายในระดับเดียวกันกับกฎหมายหรือประมวลกฎหมาย หากแต่ในทางปฏิบัติอาจถือว่ามีผลบังคับใช้เสมอเหมือนเป็นกฎหมายได้ เพราะคำวินิจฉัยหรือตีความข้อกฎหมายดังกล่าวจะผูกพันศาลล่างในการวินิจฉัยข้อกฎหมายเวลาที่ศาลในลำดับชั้นต่าง ๆ ทำการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีหรือข้อพิพาท

กระบวนการยุติธรรมโดยหลักของจีนประกอบด้วย พนักงานสอบสวนหรือตำรวจ ถัดมาเป็นพนักงานอัยการภายใต้อัยการประชาชนสูงสุด (the Supreme People's Procuratorate) เป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดในทางอัยการ และผู้พิพากษาหรือศาลภายใต้ศาลประชาชนสูงสุด (the Supreme People's Court) เป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดในทางพิจารณาพิพากษาคดี ในด้านของ “ทนายความ” การประกอบวิชาชีพทนายความในจีนจะต้องขออนุญาตต่อหน่วยงานของกระทรวงยุติธรรม ขอเป็นปีต่อปีไปไม่ได้เป็นการให้ใบอนุญาตตลอดชีพ ซึ่งในประเทศจีนนั้น สำนักงานทนายความส่วนใหญ่ รัฐบาลจะเป็นผู้ออกทุนช่วยเหลือ แต่แลกด้วยการที่มีข้อบังคับกำกับหลายประการเกี่ยวกับการเก็บเงินค่าทนายความ การตกลงทำสัญญาระหว่างทนายความ-ลูกความ ภายใต้บังคับของกฎหมายทนายความของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

มีข้อสังเกตว่า ในระบบกฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีน แม้มีการปกครองแบบสังคมนิยม แต่ปรากฏการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลหลายประการไว้อย่างน่าสนใจ อาทิเช่น กรณีสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลสามารถกำหนดนิยามและให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลธรรมดาตามมาตรา 1034 วรรคหนึ่งและวรรคสองของประมวลกฎหมายแพ่ง อันมีสาระสำคัญว่า สิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย โดย “ข้อมูลส่วนบุคคล” นั้นย่อมหมายถึง ข้อมูลประเภทต่างๆของบุคคลธรรมดาเฉพาะรายที่บันทึกไว้โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือโดยวิธีอื่นใด ซึ่งข้อมูลดังกล่าวโดยลำพังหรือโดยประกอบกับข้อมูลอื่นทำให้สามารถระบุตัวบุคคลได้ เช่น ชื่อสกุล วันเดือนปีเกิด หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ข้อมูลอัตลักษณ์ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ ที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลสุขภาพ ข้อมูลการเคลื่อนที่ โดยที่มาตรา 37 ของกฎหมายความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ของจีน กำหนดให้ผู้ประกอบการโครงสร้างพื้นฐานสำคัญด้านสารสนเทศ ซึ่งรวมถึงผู้ให้บริการระบบเครือข่าย แพลตฟอร์มสถาบันการเงิน และแพลตฟอร์มบริการภาครัฐจะต้องเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลสำคัญอื่นที่ได้จากการดำเนินการหรือประกอบกิจการในจีน และหากมีความจำเป็นจะต้องจัดส่งข้อมูลดังกล่าวไปต่างประเทศจะต้องทำการประเมินความปลอดภัยตามแนวทางที่สำนักงานสารสนเทศอินเทอร์เน็ตแห่งชาติประกาศกำหนด โดยกรณีมีการฝ่าฝืนต้องได้รับโทษปรับทางปกครองตามที่กฎหมาย

กำหนด การกำหนดกฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคลนี้มีส่วนอย่างสำคัญต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมสมัยใหม่ด้วยดิจิทัลเทคโนโลยีและ AI โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ศาลประชาชนของจีน อาทิเช่น ศาลอินเทอร์เน็ตมีการให้บริการประชาชนสามารถเลือกดำเนินกระบวนการพิจารณาผ่านแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์เคลื่อนที่โดยดำเนินการตั้งแต่การยื่นฟ้อง การชำระค่าธรรมเนียมศาล การติดตามคดี และการขอใช้บริการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดี รวมไปถึงมีผู้ใช้งานที่รับชมการถ่ายทอดการพิจารณาคดีทางแอปพลิเคชันหรือบนเว็บไซต์ของศาลประชาชนได้โดยสะดวก มาตรการการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการให้บริการในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม และบทบัญญัติการคุ้มครองสิทธิต่างๆนี้สะท้อนถึงแนวทางการพัฒนาที่รัฐบาลจีนได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายภายใต้หลักนิติธรรม (The Rule of Law)

2.2 ระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ ระบบกฎหมายของอเมริกาเป็นระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ซึ่งมีรากฐานและแนวคิดมาจากอังกฤษ โดยได้นำส่วนที่ดีมาใช้ แต่ยังคงความเป็นเอกภาพทางศาลไว้ โดยถือหลักว่าระบบตุลาการจะต้องปลอดจากอำนาจทางการเมือง สภาองค์กรหรือฝ่ายบริหาร (กอบกุล จันทวโร, ออนไลน์) และในด้านการนำ AI มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมนั้น ปัจจุบันสหรัฐอเมริกาได้รับการยอมรับว่าเป็นมหาอำนาจในด้านนี้ด้วยความได้เปรียบด้านบุคลากรและองค์ความรู้

กระบวนการยุติธรรมโดยหลักของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีอาญาหลังจากการแจ้งความแล้ว ทางตำรวจก็จะสืบหาพยาน สอบสวนเพื่อหาหลักฐานมาประกอบ เพื่อให้เข้าองค์ประกอบของข้อหา (Elements of Crime) เมื่อตำรวจได้หลักฐานครบ ก็จะเขียนคำร้อง ขอให้ศาลเซ็นเพื่อออกหมายจับ หมายค้น และหลังจากจับ (Arrest) ผู้ต้องหาได้แล้ว ตำรวจมีเวลาเพียง 48 ชั่วโมง ในการส่งผู้ต้องหาขึ้นศาล โดยผ่านสำนักงานอัยการที่จะเป็นโจทก์ เพราะเป็นกฎหมายอาญา (Criminal Law) ดังนั้น รัฐบาลจึงเป็นโจทก์แทน เมื่อมีผู้กระทำผิดละเมิดกฎหมายบ้านเมืองที่มีโทษทั้งจำและปรับ ส่วนคดีแพ่ง หมายถึง ผู้เสียหายที่เป็นบุคคลทั่วไป ฟ้องร้องอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายเพียงอย่างเดียว (คิด ฉัตรประภาชัย, ออนไลน์) ภายใต้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ของสหรัฐอเมริกามีหลักสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเสมอคือ หลักกระบวนการที่เหมาะสมของกฎหมาย (Due process of law) ซึ่งเป็นหลักการตามกฎหมายที่มีต้นกำเนิดจากคอมมอนลอว์ของอังกฤษอันเป็นหลักการที่มีความคล้ายคลึงกับหลักนิติธรรม (The Rule of Law) ในหลายประการ

มีข้อสังเกตเกี่ยวกับตัวอย่างการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลซึ่งเป็นสิทธิที่ได้รับการกระทบโดยตรงเมื่อมีการนำ AI มาใช้ พบว่าสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ยังไม่มีกฎหมายกลางเพื่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับสหพันธรัฐคงมีแต่กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้บังคับในกิจการรายสาขา อาทิ

Health Insurance Portability and Accountability Act ซึ่งใช้บังคับในกิจการด้านสาธารณสุข Fair Credit Reporting Act (FCRA) และ Gramm- Leach – Bliley Act ใช้บังคับในกิจการธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น ในบรรดา 50 รัฐของสหรัฐอเมริกา แคลิฟอร์เนียเป็นรัฐที่มีบทบาทมากที่สุดในการกำหนดนโยบายกฎหมายและการขึ้นำรัฐอื่น ๆ ในการตรากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและล่าสุดแคลิฟอร์เนียได้ตรากฎหมาย California Consumer Privacy Act 2018 (“CCPA”) ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสิทธิความเป็นส่วนตัวและการคุ้มครองผู้บริโภค โดย CCPA เป็นกฎหมายที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของปัจเจกบุคคล เช่นเดียวกับกับ GDPR ซึ่งเป็นกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป อย่างไรก็ตาม CCPA ก็มีความเหมือนและความต่างจาก GDPR หลายประการ (หนังสือพิมพ์รายวันข่าวหุ้น, ออนไลน์) ประกอบกับเงื่อนไขที่ตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา พร้อมทั้งโดยวัฒนธรรมทางการเมืองและสังคมที่ให้ความสำคัญต่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างสูงนี้ เป็นเงื่อนไขของการพัฒนาระบบ Big Data ที่สหรัฐอเมริกายังคงพยายามที่จะแก้ไขและอุดช่องว่างดังกล่าว เพื่อให้การพัฒนา AI ได้รับข้อมูลมหาศาลอย่างเพียงพอในการพัฒนาระบบและศักยภาพในการใช้งาน

2.3 ระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของไทย

ประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil law) หรือเรียกว่า ระบบประมวลกฎหมาย หรือระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร แม้ไทยจะใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร แต่เมื่อพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ได้ทรงจัดตั้งโรงเรียนสอนกฎหมายในกระทรวงยุติธรรมขึ้น โดยมีการนำหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษใช้วางพื้นฐานในการศึกษาด้วยการสอนกฎหมายจึงได้รับอิทธิพลจากหลักกฎหมายจารีตประเพณีของอังกฤษเป็นอย่างมากต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงจัดตั้งเนติบัณฑิตสภาขึ้น โดยเลียนแบบเนติบัณฑิตสภาของอังกฤษ เป็นสถาบันส่งเสริมความรู้วิชาซีพกฎหมายต่อมา พ.ศ. 2491 จึงมีการจัดตั้งสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาขึ้น อิทธิพลในการศึกษากฎหมายแบบอังกฤษได้ถ่ายทอดมาถึงการศึกษาชั้นเนติบัณฑิตด้วยเนื่องจากอาจารย์ผู้สอนกฎหมายหลายท่านได้สำเร็จการศึกษาจากอังกฤษและอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ กล่าวได้ว่าปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษรโดยมีระบบกฎหมายจารีตประเพณีผสมผสานอยู่ด้วยหากผู้ศึกษาได้ศึกษาพบหลักกฎหมายใดขึ้นมา เช่น ในเรื่องพยานบอกเล่าแต่ไม่พบว่าได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหากได้ค้นคว้าต่อไปก็อาจจะพบว่าหลักกฎหมายเหล่านี้มาจากระบบ (Common Law) ที่พระบิดาแห่งกฎหมายไทยได้วางรากฐานไว้ (รัชดาวัลย์ หิรัญสาย, และคณะ, 2558) ด้วยปัจจัยดังกล่าวกระบวนการยุติธรรมของไทยจึงเป็นระบบซีวิลลอว์ที่ยอมรับให้ศาลสูงสุดทั้งศาลฎีกาและศาลปกครองสูงสุดทำหน้าที่ทำการอธิบายบทบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมหรือทำการอธิบายมาตรากฎหมายต่าง ๆ ให้ชัดเจนขึ้นในลักษณะวางแนวคำวินิจฉัยเพื่อเป็นแนวทางต่อคดีอื่นที่ตามมาภายหลัง

ในด้านพัฒนาการด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมนั้นปัจจุบันประเทศไทยเริ่มทำการศึกษความเป็นไปได้และนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้ในหลายภาคส่วน ทั้งในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด ศาลยุติธรรมและศาลปกครอง ภายใต้นโยบายของรัฐบาลที่ต้องการเข้าสู่ยุค 4.0 หน่วยงานของรัฐรวมทั้งหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีความพยายามวางระบบฐานข้อมูลเพิ่มขึ้น หากแต่ยังปรากฏว่ายังขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา และการที่ประเทศไทยมิได้เป็นผู้คิดค้นวิจัยเทคโนโลยีเองทำให้จำเป็นต้องลงทุนกับการจัดหาเทคโนโลยีในงบประมาณที่สูง และการพัฒนาเทคโนโลยี AI เกิดในวงจำกัด ส่วนกฎหมายเพื่อรองรับการนำเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลมาใช้ อาทิเช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากลในการคุ้มครองส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายของสหภาพยุโรปซึ่งมีกฎหมายกลางว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล คือ Regulation (EU) 2016/679 (General Data Protection Principles ; GDPR) จึงกล่าวได้ว่า ประเทศไทยได้เข้าสู่การเปลี่ยนแปลงไปสู่การใช้เทคโนโลยี AI และยุคดิจิทัลเช่นกันกับประเทศอื่น ๆ

3. กรณีศึกษาที่น่าสนใจเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม

3.1 กรณีศึกษาที่น่าสนใจในนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้ในชั้นพนักงานสืบสวนสอบสวนหรือตำรวจ

3.1.1 สาธารณรัฐประชาชนจีน

โครงการคะแนนความน่าเชื่อถือทางสังคม (Social Credit Scoring; “SCS”) ซึ่งเป็นโครงการที่เพิ่มความครอบคลุมของรัฐในการสอดส่องพฤติกรรมของประชาชนเพื่อประเมินและให้คะแนนความน่าเชื่อถือ ส่งผลให้ผู้ที่มีพฤติกรรมที่เป็นทางอันตรายต่อสังคมได้รับการเฝ้ามอง ดังนั้น ประชาชนของสาธารณรัฐประชาชนจีนบางส่วนเชื่อว่าระบบ Social Credit จะช่วยแก้ปัญหาอาชญากรรม เช่น การทุจริตเล็ก ๆ น้อย ๆ ด้วยการให้มีการสอดส่องดูแลและการตรวจสอบพฤติกรรมของบุคคลในวงกว้างมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการลดภาระของพนักงานสอบสวนหรือตำรวจอีกทางหนึ่ง นอกจากการใช้เทคโนโลยี AI ร่วมกับกล้องซีซีทีวีติดตามตรวจสอบประชาชนภายใต้ SCS แล้ว จากการศึกษาพบว่าหน่วยงานตำรวจของจีนใช้เทคโนโลยี AI และ Algorithm ช่วยสนับสนุนในการควบคุมดูแลประชากรชาวอุยกูซึ่งเป็นกลุ่มมุสลิมในจีนภายใต้การดูแลเป็นพิเศษจากรัฐบาลกลาง โดยระบบจะเตือนเจ้าหน้าที่ตำรวจทันทีที่ปรากฏพฤติกรรมผิดปกติตามที่โปรแกรมถูกตั้งค่าไว้

3.1.2 สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาก็มีการนำ AI มาช่วยงานของพนักงานสอบสวนในการลดภาระการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางอาญาด้วยการติดตั้งกล้องวิดีโออย่างครอบคลุมเชื่อมต่อกับโปรแกรมปัญญาประดิษฐ์ให้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ภายใต้แนวคิดที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย

เช่นกันด้วยโปรแกรมตรวจพบและจำแนกบุคคล (Person Detection and Classification) ด้วยเทคโนโลยีการเรียนรู้อัตโนมัติด้วยการเลียนแบบการทำงานของโครงข่ายประสาทของมนุษย์ (Neural Network) มาใช้ในการตรวจจับใบหน้าบุคคลและจำแนกบุคคลผ่านข้อมูลที่ได้จากกล้องวิดีโอในระยะใกล้และไกลผ่านการประมวลผลของ AI และ Algorithm ทำให้พนักงานสอบสวนสามารถตรวจจับผู้ต้องสงสัยในคดีอาญาได้สะดวกขึ้น

นอกจากนี้ ปรากฏอีกตัวอย่างเทคโนโลยีโปรแกรมอัจฉริยะที่พนักงานสอบสวนใช้งานและได้รับการกล่าวอ้างถึงเสมอคือ ซอฟต์แวร์ที่ชื่อ “The Arnold Foundation algorithm” ที่ปัจจุบันมีการใช้งานครอบคลุมไปทั้งสิ้น 2๑ เขตอำนาจศาลของสหรัฐอเมริกา มีการใช้งานกับคดีอาญาไปแล้วทั้งสิ้น ๑.5 ล้านคดี ในการประเมินพฤติกรรมผู้ต้องหาก่อนการดำเนินกระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดี (predict defendants’ behavior in the pre-trial phase) ส่วนมลรัฐฟลอริดาใช้โปรแกรมอัจฉริยะในการช่วยในขั้นตอนการประกันตัวของผู้ต้องหาด้วย จากตัวอย่างเหล่านี้ย่อมสามารถอนุมานได้ว่ากระบวนการยุติธรรมของสหรัฐอเมริกาในชั้นพนักงานสอบสวนได้ใช้ประโยชน์ในการลดการปะทะกันปราบปรามอาชญากรรมและเป็นประโยชน์เชิงรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมจากความก้าวหน้าของความสามารถวิเคราะห์ข้อมูล (Big Data analytics), การเรียนรู้ของโปรแกรมอัจฉริยะ (machine learning) และ AI อย่างมากและมีแนวโน้มในการนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

3.1.3 ประเทศไทย

ปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติเริ่มมีการนำเทคโนโลยีโปรแกรมอัจฉริยะมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน อาทิเช่น โครงการความร่วมมือระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) ร่วมกับ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) พัฒนาและติดตั้งระบบโปรแกรมอัจฉริยะเฝ้าระวังโจรปล้นร้านทองโดยระบบอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างกล้องวงจรปิดและ Image Recognition ที่ช่วยรู้จำและแยกแยะบุคคลที่มีแนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรม ทั้งนี้ เพื่อยกระดับการให้บริการประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะในประเทศไทยกรณีการกรรโชกทรัพย์และปล้นทรัพย์จากผู้ประกอบการร้านทองเกิดขึ้นบ่อย การนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาร่วมด้วยเป็นการลดภาระของพนักงานสืบสวนในการเฝ้าระวัง สะดวกต่อการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดและช่วยในการติดต่อประสานงานกับทางสถานีเพื่อระดมพลและจัดกำลังพลเพื่อจับกุมคนร้ายภายในกรอบเวลา 8 นาที

3.2 กรณีศึกษาที่น่าสนใจในนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้ในการสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการ

3.2.1 สาธารณรัฐประชาชนจีน

พนักงานอัยการของสาธารณรัฐประชาชนจีนนอกเหนือจากอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานอัยการประเทศอื่นๆในการพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีพิพาทต่อศาลแล้ว ยังมีการกำหนด

อำนาจหน้าที่ให้กว้างขวางไปกว่านั้น คือ มีอำนาจตรวจสอบการจับกุม มีอำนาจควบคุมตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตรวจสอบในชั้นตอนก่อนฟ้องคดีในคดีแพ่งและคดีปกครอง เป็นสถาบันที่ดำเนินคดีอันเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ ควบคุมดูแลการกักขังผู้ต้องหาหรือนักโทษ ตลอดจนทัณฑสถานเด็ก ควบคุมดูแลการบังคับการตามคำพิพากษาของศาล และการสืบสวนข้อเท็จจริงของคดีการกระทำผิดกฎหมายในหน่วยงาน (offences in office) พัฒนาการในการนำเทคโนโลยี AI มาใช้สนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการภายใต้ สำนักงานอัยการสูงสุดของสาธารณรัฐประชาชนจีน (the Supreme People's Procuratorate ; “SPP”) มีรายงานล่าสุดโดยสำนักข่าวซิงหัว เมื่อวันที่ ๑2 ตุลาคม ค.ศ. 2๐๑7 ระบุว่า การทำหน้าที่สืบสวนข้อเท็จจริงของพนักงานอัยการจะมีการนำเทคโนโลยี Big Data และ AI ทั้งส่วนงานเตรียมสำนวนก่อนฟ้องคดีต่อศาลและส่วนงานสนับสนุนในสำนักงานอัยการ นอกจากนี้จะมีการพัฒนาระบบอัจฉริยะในการแปลภาษาท้องถิ่น อาทิเช่น ภาษาทิเบต ภาษามองโกลเลีย ภาษาอุยกู เพื่อประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งคาดว่าจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการในสาธารณรัฐประชาชนจีนพัฒนาไปอีกขั้นหนึ่ง

3.2.2 สหรัฐอเมริกา

เนื่องจากในกระบวนการยุติธรรมของสหรัฐอเมริกาปรากฏปัญหาการเหยียดเชื้อชาติมาอย่างยาวนาน โดยพบว่าผู้ต้องหาที่มีผิวสีมักไม่ได้รับความยุติธรรม ดังนั้น ล่าสุดช่วงเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 2๐๑9 ปรากฏว่าสำนักงานอัยการแห่งนครซานฟรานซิสโก นำโปรแกรมปัญญาประดิษฐ์โดย the Stanford Computational Policy Lab ซึ่งจะทำการป้อนข้อมูลจากพนักงานสอบสวนในลักษณะรายงานอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับการปกปิดชื่อ เชื้อชาติ สีผิว สีของตาของผู้ต้องหา ตลอดจนปกปิดชื่อพนักงานสอบสวนและชื่อของพยานก่อนนำข้อมูลเข้าสู่ระบบและแสดงผลต่อพนักงานอัยการในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมอัจฉริยะนี้เพื่อลดอคติในกระบวนการยุติธรรมในศาลเกี่ยวกับเชื้อชาติ (reduce racial bias in the courts) เป็นสำคัญ

4.2.3 ประเทศไทย

สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมมีภาระหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินการทางกฎหมายซึ่งสำนวนคดีที่สำนักงานอัยการสูงสุดรับผิดชอบมีด้วยกันหลายอย่างเช่น สำนวนคดีอาญา สำนวนคดีแพ่ง สำนวนคดีอาญาเสพติด สำนวนคดีพิเศษ เป็นต้น โดยสำนวนคดีจะถูกส่งมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหลัก ปัจจุบันระบบสำนวนคดีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุดมีการเก็บข้อมูลในรูปแบบของระบบ ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งแยกส่วนกัน ทำให้เกิดการเก็บข้อมูลซ้ำซ้อนกันระหว่างสองหน่วยงาน ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาความซ้ำซ้อนของการเก็บข้อมูลของทั้งสองหน่วยงานโดยใช้วิธีการเว็บเซอร์วิสเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่ายของทั้งสองหน่วยงานโดยอัตโนมัติอีกทั้งสามารถพิสูจน์ตัวตนของผู้ต้องหา

ที่ส่งมาตรงกับเลขประจำตัวประชาชน 13 หลักเพื่อกรองข้อมูล จัดเป็นหมวดหมู่ และได้ข้อมูลที่ต้องการครบถ้วน (นพพล พิเศษพงษา และคณะ, 2559) การพัฒนาระบบและจัดการฐานข้อมูลออนไลน์ดังกล่าว คาดหมายว่าจะมีการนำโปรแกรมปัญญาประดิษฐ์มาสนับสนุนงานของสำนักงานอัยการสูงสุดเพิ่มขึ้นต่อไป

3.3 กรณีศึกษาที่น่าสนใจในนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้ในการพิจารณาพิพากษาของศาล

3.3.1 สาธารณรัฐประชาชนจีน

ในกระบวนการยุติธรรม สาธารณรัฐประชาชนจีนปรากฏความเป็นผู้นำโลกที่เป็นต้นแบบของกระบวนการยุติธรรมอัจฉริยะ อาทิเช่น ประธานศาลจังหวัดกวางซี ของสาธารณรัฐ ประชาชนจีนได้อธิบายระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ของศาลจังหวัดว่า มีระบบ e-Litigation สำหรับการยื่นฟ้องคดี ออนไลน์ โดยระบบดังกล่าวใช้งานร่วมกับศาลจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศในลักษณะที่เป็น Smart litigation ที่ใช้งานง่ายและสะดวก ระบบการฟ้องคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ของศาลประชาชนก็มีลักษณะเดียวกับระบบของศาล ในประเทศอื่น ๆ กล่าวคือ คู่กรณีสามารถยื่นฟ้องได้ผ่านระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์โดยใส่ข้อมูลที่จำเป็นลงในระบบ ออนไลน์ และระบบจัดทำเป็นไฟล์คำฟ้องอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้พิพากษาสามารถเข้าไปดูข้อมูลในระบบได้ และคู่กรณี อีกฝ่ายก็สามารถเรียกดูและตรวจสอบเอกสารคำฟ้องและคำคู่ความในระบบได้นอกจากนี้ ปรากฏการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพ (Video conferencing system) มาใช้ในการไกล่เกลี่ยและไต่สวนคดี รวมทั้งมีการส่งข้อความ แจ้งเตือนไปยังคู่กรณีเมื่อศาลมีหมายหรือมีคำพิพากษาของคดีผ่านทางระบบ SMS เพื่อความสะดวกรวดเร็ว

3.3.2 สหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกาปรากฏการนำโปรแกรมปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการทำคำพิพากษาทางอาญา อาทิเช่น กรณีนำโปรแกรมอัจฉริยะที่ชื่อ “คอมแพส”(Compass) โดยบริษัท Northpointe Inc. มาสนับสนุนในการตัดสินคดีของชายที่ชื่อ นายอีริก ลูมิส (Eric Loomis) ซึ่งถูกพิพากษาให้จำคุก 6 ปี โดยคำพิพากษานั้นได้รับคำแนะนำจาก AI และ Algorithm ซึ่งระบบได้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนาย Loomis หรือ และได้ให้คำแนะนำในการพิพากษาให้กับผู้พิพากษาซึ่งเป็นมนุษย์ ในคดีนายอีริก ลูมิส นี้อัลกอริทึมประมวลผลแล้วปรากฏว่าได้ให้เหตุผลประกอบคำแนะนำให้พิพากษาลงโทษจำคุกนายอีริก ลูมิสเป็นเวลา 6 ปี ว่า “มีความเสี่ยงสูงในการ ก่อให้เกิดความรุนแรง มีความเสี่ยงสูงในการกระทำผิดซ้ำและมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกฟ้องร้องดำเนินคดี” (A high risk of violence, high risk of recidivism, and high pretrial risk) ทั้งนี้ ผู้ที่ทำหน้าที่ผู้พิพากษาได้รับการเน้นย้ำให้ตระหนักถึงข้อจำกัดของปัญญาประดิษฐ์

3.3.3 ประเทศไทย

ในประเทศไทยศาลยุติธรรมได้เปิดให้บริการฟ้องคดีบางประเภทคดีระบบยื่นฟ้องและส่งคำคู่ความ (E-Filing) ทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพิจารณาพิพากษาคดี และ

ความสะดวกสบายให้กับผู้ใช้งานมากยิ่งขึ้น โดยนายความทั่วประเทศ สามารถยื่นคำฟ้องอิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางเว็บไซต์ ไม่ต้องเดินทางไปยื่นฟ้องที่ศาล ขณะที่จำเลยสามารถยื่นคำให้การผ่านระบบได้เช่นเดียวกัน ด้านผู้พิพากษาสามารถรับฟ้องทางอิเล็กทรอนิกส์ หากคดีไม่ยุ่งยาก ไม่ต้องทำสำนวนกระดาษ ศาลไม่ต้องหาพื้นที่จัดเก็บสำนวนที่มีเพิ่มมากขึ้น และคู่ความยังสามารถติดตามคดีได้ตลอด 24 ชั่วโมง ตอบโจทย์พันธกิจที่จะพัฒนาและสร้างระบบสนับสนุนอำนวยความสะดวกให้มีความรวดเร็ว สะดวก ทันสมัย และเป็นสากล ส่วนศาลปกครองเปิดใช้ระบบ e-Court ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 และขณะนี้กำลังดำเนินโครงการเพื่อเตรียมการในการนำระบบ AI มาใช้ในการสนับสนุนภารกิจของตุลาการในการค้นคว้าคำพิพากษาเพื่ออำนวยความสะดวกในการยกร่างคำพิพากษาและคำสั่งของศาลปกครองในอนาคต

4. บทวิเคราะห์ปัญหาการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เป็นความพยายามของมนุษย์ในการทำให้สิ่งไม่มีชีวิตให้มีสติปัญญาทัดเทียมมนุษย์ ภายใต้ความพยายามที่ต้องนำเทคโนโลยีขั้นสูงโดยเฉพาะปัญญาประดิษฐ์มาแก้ไขปัญหามิใช่ทุกวงการรวมทั้งด้านกฎหมายอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยโปรแกรมปัญญาประดิษฐ์นี้ต้องอาศัยอัลกอริทึม (Algorithm) หรือที่ราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติใช้ศัพท์ว่า “ขั้นตอนวิธี” อันเป็นขั้นตอนการแก้ปัญหาเชิงคำนวณด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้ชุดคำสั่งที่ถูกกำหนดโดยนักเขียนโปรแกรมที่เสมือนขั้นตอนสำหรับระบบปัญญาประดิษฐ์ในการเรียนรู้ข้อมูลและสร้างการตัดสินใจโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้ AI เกี่ยวข้องกับ Big Data โดยตรง การใช้ AI ที่ดีต้องมีการสนับสนุนข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ การป้อนข้อมูลที่บิดเบือนผิดพลาด และบางครั้งปรากฏว่าระบบ AI เรียนรู้เอาคติของมนุษย์ที่แฝงอยู่ในข้อมูลโดยไม่ตั้งใจ เมื่อกระบวนการยุติธรรมเป็นกระบวนการที่เรียกร้องความเป็นกลางปราศจากอคติอย่างสูง การควบคุมคุณภาพของข้อมูลที่ป้อนเข้าสู่ระบบโปรแกรมอัจฉริยะจึงเป็นหัวใจสำคัญอันส่งผลต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ที่จะเกิดตามมาซึ่งอาจเป็นปัญหาอันเกิดจากการป้อนข้อมูลที่บิดเบือนและไม่ครบถ้วน ส่งผลต่อการบริการประชาชนในกระบวนการยุติธรรมได้ไม่เต็มประสิทธิภาพเท่าที่ควร

จากการศึกษาการนำ AI มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมของสาธารณรัฐประชาชนจีนพบว่า รากฐานการพัฒนาเทคโนโลยี AI ของจีนซึ่งให้ความสำคัญกับข้อมูลหรือ Big Data เป็นสำคัญนั้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพการประมวลผลและการใช้งานอย่างสูง แต่ปัญหาสำคัญที่ตามมาที่ต้องพิจารณาเพื่อกำหนดมาตรการป้องกันคือ ปัญหาจากการรักษาความปลอดภัยของฐานข้อมูลจากอาชญากรรมทางข้อมูล ซึ่งปรากฏกรณีศึกษาจากรายงานการประชุมใหญ่ทางวิชาการของสมาคมศาลปกครองสูงสุดระหว่างประเทศเมื่อระหว่างวันที่ 23 – 30 มิถุนายน 2562 ณ กรุงเม็กซิโก สหรัฐเม็กซิโก ผู้พิพากษาท่านหนึ่งจากราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ได้กล่าวถึงสาธารณรัฐเอสโตเนียว่า ประเทศดังกล่าวมีชื่อเสียงในเรื่องของการทำ e-Government และ e-Court เป็นอย่างมาก การทำธุรกรรมกับภาครัฐอยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

เกือบทั้งหมด อย่างไรก็ตาม เมื่อปี ค.ศ. 2007 ระบบเครือข่ายและข้อมูลของรัฐบาลเอสโทเนียถูกโจมตี หลังจากนั้น รัฐบาลจึงได้ทำ Digital embassy คือ เป็นศูนย์สำรองข้อมูลของศาลและหน่วยงานภาครัฐ และนำไปฝากไว้ในประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป เช่น ฝรั่งเศส เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลจะไม่สูญหายไป จึงมีข้อสังเกตว่ามาตรการการสำรองข้อมูลอันเกี่ยวเนื่องกับกระบวนการพิจารณาคดี ข้อมูลของศาล ตลอดจนคำพิพากษาของศาลนั้น ควรสำรองข้อมูลไว้อย่างไร การนำข้อมูลดังกล่าวไปฝากไว้ในประเทศต่างๆ ที่มีศักยภาพรองรับนั้นมีความเหมาะสมแล้วหรือไม่ หรือการนำข้อมูลฝากไว้ในระบบคลาวด์ (Cloud computing) ในหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนนั้น มีเงื่อนไขและข้อต้องพิจารณาอย่างไรบ้าง เป็นสิ่งที่ต้องมีการกำหนดโดยองค์กรตุลาการอย่างรัดกุมและรอบคอบที่สุด

นอกจากนี้ ปัญหาที่ว่า การเข้าถึงการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ของคู่กรณีสองฝ่าย เมื่อฝ่ายที่ฟ้องคดีส่งเอกสารคำคู่ความผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ แต่อีกฝ่ายหนึ่งไม่สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาผ่านระบบออนไลน์ได้ ศาลจะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร อันเป็นปัญหาจากการเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างไม่เท่าเทียมของประชาชน และเห็นว่าสิ่งที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรวมทั้งศาลต้องคำนึงถึงในการกำหนดแนวทางและมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาใดๆ ได้แก่ การคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนที่จะได้รับเป็นประการแรก ทั้งนี้ สำหรับหน่วยงานภาครัฐในกระบวนการยุติธรรมการกำหนดแนวทางการนำเทคโนโลยี AI มาใช้อาจมีความยุ่งยากและซับซ้อนกว่าภาคเอกชน ด้วยเหตุที่ภาครัฐต้องดำเนินการตามยุทธศาสตร์ ซึ่งแต่ละหน่วยงานต้องนำยุทธศาสตร์นั้นไปวางเป็นเป้าหมาย และการวัดผลลัพธ์ของโครงการในภาครัฐนั้นพบว่า การดำเนินโครงการบางโครงการมีระเบียบราชการ อาทิเช่น ทางการจัดซื้อจัดจ้าง ที่ไม่สามารถส่งมอบระบบดิจิทัลที่เหมาะสมได้

บทสรุป

แม้ว่าทั้งสองประเทศมหาอำนาจ คือสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกาอยู่ในบริบทของระบบกฎหมายและการเมืองที่แตกต่างกัน แต่ไม่อาจกล่าวได้ว่าระบบกฎหมายและการเมืองนั้นเป็นข้อจำกัดหรืออุปสรรคการนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆในกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น ในส่วนของประเทศไทย การที่กระบวนการยุติธรรมของไทยจะนำ AI มาใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน จะต้องใช้หลักการคิดที่แยกคาง พิจารณาถึงผลดีผลเสียที่เกี่ยวข้องทุกด้านและนำไปสู่สิ่งที่ประชาชนสูงสุดมาปรับใช้ตามหลักการคิดแบบโยนิโสมนสิการ เนื่องจากแม้เทคโนโลยี AI จะมีความฉลาด มีศักยภาพในการแก้ปัญหาได้หลากหลายตามความต้องการของผู้ใช้งานแต่เทคโนโลยีนี้มีข้อเสียที่มีสรรพคุณครอบจักรวาล กล่าวคือ มิใช่คำตอบของทุกกรณี การนำ AI มาใช้งานจึงจำเป็นต้องพิจารณากำหนดกรอบและมาตรการในการพัฒนาเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับหลักการสำคัญในการอำนวยความสะดวกให้ดีที่สุด ย่อมเกิดประโยชน์และการพัฒนาในกระบวนการยุติธรรมอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2538). **กฎหมายมหาชน เล่ม 1:วิวัฒนาการทางปรัชญาและลักษณะของกฎหมายมหาชนยุคต่างๆ**. (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.

สุภัชชา โพธิ์ศรี . **ประโยชน์ของปัญญาประดิษฐ์**. (ออนไลน์) แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/358026> [22 สิงหาคม 2558].

McCorduck, Pamela (2004). **Machines Who Think** (2nd ed.). Natick, MA: A. K. Peters, Ltd.

Hutter, Marcus (2005). **Universal Artificial Intelligence**. Berlin: Springer.

Luger, George; Stubblefield, William (2004). **Artificial Intelligence: Structures and Strategies for Complex Problem Solving** (5th ed.). Benjamin/Cummings.

Neapolitan, Richard; Jiang, Xia (2018). **Artificial Intelligence: With an Introduction to Machine Learning**. Chapman & Hall/CRC.

Crevier Daniel (1993). **AI: The Tumultuous Search for Artificial Intelligence**. New York. NY: BasicBooks.

McCorduck. Pamela (2004). **Machines Who Think** (2nd ed.). Natick, MA: A. K. Peters. Ltd.
